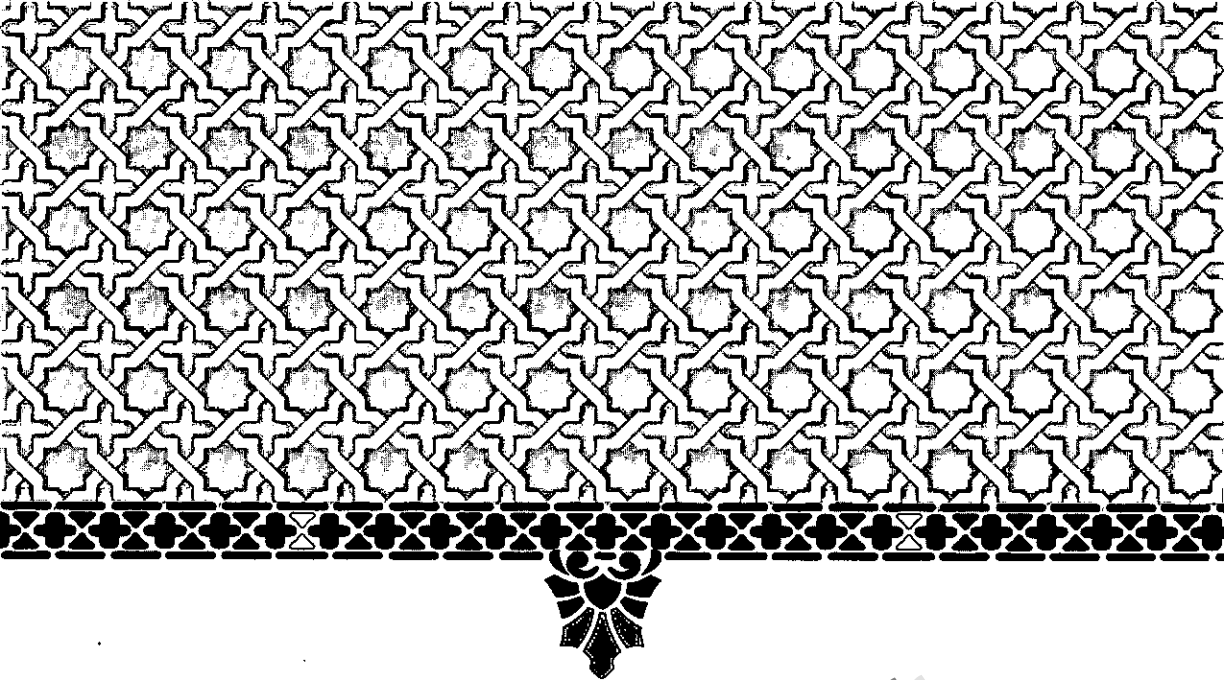

آیت الله العظمی شهید حاج ملا محمد خمّامی

جریان مشروعه خواهی گیلان و رهبر آن از نهضت مشروطه

سرشناسه: عبداللهی، میثم

عنوان و نام پدیدآور: آیت‌الله‌العظمی شهید حاج
ملا محمد خمایی: جریان مشروطه‌خواهی گیلان و رهبر
آن در نهضت مشروطه/ نویسندگان میثم عبداللهی،
محمد عبداللهی؛ به سفارش موسسه مطالعات
مبارزات اسلامی گیلان.

مشخصات نشر: قم: صحیفه معرفت، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ۵۰۰ ص.

شابک: ۲۰۰۰۰۰۰ ریال: ۱-۲۱-۵۲۹۶-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

پادداشت: کتابنامه.

عنوان دیگر: جریان مشروطه‌خواهی گیلان و رهبر آن
در نهضت مشروطه.

موضوع: خمایی، محمد، ۱۲۰۰ - ۱۲۸۷.

موضوع: ایران -- تاریخ -- انقلاب مشروطه، ۱۳۲۴ - ۱۳۲۷ ق.

موضوع: ایران -- تاریخ -- انقلاب مشروطه، ۱۳۲۴ - ۱۳۲۷ ق. -- روحانیت

شناسه افزوده: عبداللهی، محمد

شناسه افزوده: موسسه مطالعات مبارزات اسلامی گیلان

رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ ۲۸ع/خ / DSR ۱۴۵۳

رده بندی دیویی: ۹۲ ۷۵۰۰۷۵/۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۳۵۴۱۴۲۵

«آیت الله العظمی شهید حاج ملا محمد خمایی» جریان مشروطه‌خواهی گیلان و رهبر آن در نهضت مشروطه

موسسه مطالعات مبارزات اسلامی گیلان

نویسنده: میثم عبداللهی، محمد عبداللهی

ناشر: صحیفه معرفت

شابک: ۱-۲۱-۵۲۹۶-۶۰۰-۹۷۸

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول

تاریخ چاپ: تابستان ۱۳۹۳

چاپخانه: نینوا

تمامی حقوق برای موسسه مطالعات مبارزات اسلامی گیلان محفوظ است.

آدرس: قم، صندوق پستی: ۱۳۸-۳۷۱۵۵

گیلان، رشت، خیابان امام خمینی(ره)، کوچه شهید مهربان(گذر حاج آقا بزرگ)، مجتمع ولایت.

تلفن: ۰۹۱۹۸۷۰۸۳۵۱ * www.rangeiman.ir

مرکز پخش:

گیلان، رشت، خیابان دکتر شریعتی، بعد از میدان بسیج(مبطلان)، جنب پاساژ دیلمان، کتابفروشی میثاق، تلفن: ۰۹۱۱۸۷۶۰۸۵۶

فهرست

۱۱	مقدمه موسسه مطالعات مبارزات اسلامی گیلان
۱۳	مقدمه
۱۷	فصل اول: ولادت و تحصیلات
۱۹	تولد
۲۰	هجرت به نجف
۲۱	اساتید
۲۱	آیت الله العظمی میرزاحبیب الله رشتی
۲۳	آیت الله سیدحسین کوهکمره‌ای
۲۵	آیت الله شیخ راضی نجفی
۲۷	فصل دوم: بازگشت به گیلان
۲۹	بازگشت به رشت
۳۱	خانواده و فرزندان
۳۲	سفرها
۳۵	فصل سوم: ویژگیهای شخصیتی
۳۷	عبادت
۳۷	سعه صدر و تحمل محال
۳۸	شجاعت
۴۲	تاکید بر جنبه‌های سیاسی - اجتماعی اسلام
۴۲	بیش عمیق سیاسی
۴۵	فصل چهارم: مرجعیت عامه در گیلان
۴۷	تقلید مردم از ایشان
۵۰	تدریس و شاگردان
۵۰	آیت الله العظمی شیخ عبدالحسین رشتی
۵۲	زعامت حوزه‌های گیلان
۵۳	محکمه قضاوت
۵۶	کرنش زورمندان در برابر ایشان
۵۹	فصل پنجم: مواضع سیاسی - اجتماعی
۶۱	تقابل با دولتی‌ها
۶۳	مقابله با گناهان
۶۳	حمایت از مردم مستضعف
۶۳	راه رشت به قزوین
۶۶	بست نشینی
۶۷	جهاد اقتصادی و حمایت از اقتصاد ملی
۸۹	جلوگیری از اختلافات داخلی
۹۲	شورش بابی‌ها
۱۰۲	جلوگیری از انحراف مردم
۱۰۲	مدارس تیشیری
۱۰۳	افراد منحرف در لباس دوست
۱۰۹	فصل ششم: مواضع و عملکردها در جریان مشروطه‌خواهی
۱۱۱	۱- تفکر و تأمل
۱۱۶	۲- تأیید و حمایت
۱۱۶	فتوا در حمایت از مشروطه
۱۱۸	حمایت از برگزاری انتخابات

انتقاداتها	۱۲۳
عزیمت به تهران	۱۲۶
فصل هفتم: مواضع و عملکردها در جریان مشروعه خواهی	۱۳۷
یک توضیح	۱۳۹
تأسیس جریان مشروعه خواهی	۱۴۱
حضور در مجلس شورای ملی	۱۴۸
نرفتن به تحصن در حرم حضرت عبدالعظیم (س)	۱۵۴
بازگشت به رشت	۱۵۶
فتوای مخالفت با مشروطه	۱۵۹
فرستادن نماینده به نجف	۱۶۹
فصل هشتم: شهادت مشروعه خواهان	۱۷۳
ترور ناموفق	۱۷۵
شهادت آیت الله خمایی	۱۷۸
تصرف رشت	۱۸۲
شهادت آیت الله شیخ علی فومنی	۱۸۵
شهادت آیت الله بحر العلوم	۱۸۶
شهادت آیت الله شیخ فضل الله نوری	۱۸۶
فصل نهم: سران مشروعه گیلان	۱۸۹
ملاحسن حسینی	۱۹۱
میرزا محمدرضای مجتهد	۱۹۲
شیخ حسن صیقلانی	۱۹۴
سید عبدالوهاب صالح ضیابری	۱۹۵
شیخ محمدرضا چکوسری	۱۹۹
شیخ حسن حسام الاسلام	۲۰۰
حاج آقابزرگ رشتی	۲۰۳
میرزاخلیل رفیع	۲۰۶
سیداشرف الدین گیلانی (نسیم شمال)	۲۰۷
فصل دهم: جریان خرنده	۲۱۱
خاندان اکبر، خاندانی حکومتگر	۲۱۳
فتح الله اکبر (سردار منصور، سپهدار اعظم رشتی)	۲۱۵
میرزااکرم خان رشتی	۲۲۱
تصرف رشت	۲۲۵
فتح تهران	۲۳۲
حکمرانی در گیلان	۲۳۷
واقعه پارک اتابک	۲۴۰
در نهضت جنگل	۲۴۳
طرفداری از رضاخان	۲۴۹
در زمان پهلوی دوم	۲۵۱
عبدالحسین خان سردار محبی (معزالسلطان)	۲۵۴
حسن خان عمیدالسلطان	۲۶۳
احمدعلی خان (امشهای)	۲۶۶
صادق خان سردار متعمد (محتشم الملک)	۲۶۸
مبصرالملک	۲۷۱
سعیدالملک	۲۷۲
میرزااحسین خان کسمایی	۲۷۲
ابوالقاسم افصح المتکلمین	۲۸۵
علی محمد خان تربیت	۲۸۹

۲۹۱		بیرم خان ارمنی
۲۹۷		پانف بلغاری
۳۰۱		سپهدار تنکابنی
۳۱۱		رابینو
۳۲۳		فصل یازدهم: سایر رهبران مشروعه خواه
۳۲۵		شهید آیت الله شیخ علی فومنی
۳۲۵		تحصیلات
۳۲۷		هجرت و مبارزه
۳۳۰		شهادت
۳۳۳		شهید آیت الله آقامیر بحر العلوم رشتی
۳۳۳		خاندان
۳۳۷		زندگی نامه
۳۳۸		تحصیلات
۳۳۹		فعالیت های سیاسی - اجتماعی
۳۴۵		به سوی نجف
۳۴۹		شهادت
۳۵۳		کرامت
۳۵۴		مرحوم آیت الله سید محمد روحانی
۳۵۴		خاندان
۳۵۷		زندگی نامه
۳۵۸		بازگشت به رشت
۳۵۹		در نهضت مشروطه
۳۶۲		همراهی با نهضت جنگل
۳۶۵		در زمان پهلوی اول
۳۷۱		تالیفات
۳۷۴		ویژگی های شخصی
۳۷۷		فعالیت های اجتماعی
۳۷۸		فرزندان
۳۸۰		رحلت
۳۸۵		فصل دوازدهم: آیت الله خمایی در کلام دیگران
۳۸۷		آیت الله العظمی بهجت فومنی
۳۸۸		حجت الاسلام والمسلمین حسن شمس گیلانی
۳۸۸		جهانگیر سرتیپ پور
۳۸۸		ابراهیم فخرایی
۳۸۸		ابراهیم باستانی پاریزی
۳۸۸		ایرج افشار
۳۸۸		استاد علی ابوالحسنی (منذر)
۳۸۹		علامه آغا بزرگ طهرانی
۳۸۹		حجت الاسلام و المسلمین احسان بخش
۳۸۹		عطاء الله تدین
۳۸۹		آیت الله سید عبد الله بهبهانی
۳۸۹		محمد وکیل التجار
۳۸۹		سید عبدالحسین شهبهانی
۳۸۹		محقق الدوله
۳۹۰		حجت الاسلام و المسلمین دکتر رضا رمضان نرگسی
۳۹۰		احمد کسروی
۳۹۰		حسن حاج سید جواد
۳۹۰		کیوان پندی

۳۹۰	استاد مهدی انصاری
۳۹۱	فصل سیزدهم: پاسخ به بعضی نویسندگان
۳۹۴	هـ- ل. رابینو
۳۹۵	تہمت استبداد
۳۹۷	ابراہیم فخرایی
۳۹۷	۱- از حیث استنادات
۳۹۹	۲- تعصب بر عملکرد روشنفکران سکولار
۴۰۰	۳- مخالفت با علما و دیانت
۴۰۲	۴- تحریف آگاہانہ
۴۰۶	اشتباه سایرین بہ تبعیت از فخرایی
۴۱۱	عطاء الله تدین
۴۱۴	سید محمد تقی میرابوالقاسمی
۴۱۵	مرتضی راوندی
۴۱۶	شیخ ابراہیم زنجانی
۴۱۸	احمد کسروی
۴۱۹	حاج سیاح محلاتی
۴۲۲	ناظم الاسلام کرمانی
۴۲۳	مهدی ملک زاده
۴۲۷	ژانت آفاری
۴۲۸	محمد حسن رجبی
۴۲۸	روزنامہ حکمت
۴۲۹	ابوالفضل شکوری
۴۳۰	سید محسن امین
۴۳۱	روزنامہ مجلس
۴۳۲	عبدالحسین سپهر
۴۳۲	ابراہیم باستانی پاریزی
۴۳۳	عین السلطنہ سالور
۴۳۴	علی فروچی
۴۳۵	خسرو شاکری
۴۳۸	احمدخان عمارلویی
۴۴۰	انوشیروان نفیسی اکبر
۴۴۱	رضا صدیقی پاشاکی
۴۴۲	هومن یوسفدهی
۴۴۹	منابع
۴۴۹	الف) روزنامہ ہا
۴۴۹	ب) کتب
۴۵۸	ج) مقالات
۴۵۹	د) گفتگوہا و مجموعہ اسناد
۴۶۱	نمایہ
۴۶۱	جایہا
۴۶۵	کتب و جراید
۴۶۷	نامہا

مقدمه موسسه مطالعات مبارزات اسلامی گیلان

«گیلان موقعیتی ممتاز نه فقط از لحاظ اقلیمی و جغرافیایی، بلکه از لحاظ تاریخی و انسانی دارد. هر چه در مدّ نگاه خود به این سرزمین دقت می‌کنیم، نشانه‌های عظمت بیشتری را در آن می‌بینیم.

گیلان سرزمینی نابغه‌پرور است. علمای بزرگ، فقیهان، فیلسوفان، شاعران و ادیبان، صنعت‌گران و دانشمندان، مردان و زنان از خود گذشته‌ی شجاع در تجربه‌های گوناگون این کشور، سرتاسر تاریخ این خطه عزیز و پربرکت را انباشته‌اند...

در دوران مشروطیت، در دوران استبداد صغیر، در دوران دست‌اندازی انگلیسی‌ها و دیگر بیگانگان متجاوز به ایران - در همه این تجربه‌ها - گیلانی‌ها نشان دادند که پیشروند.

گیلانی‌ها پیشرو مبارزات سیاسی و فعالیت‌های مطبوعاتی بودند. از جمله قدیمی‌ترین روزنامه‌های کشور و قدیمی‌ترین فعالیت‌های سیاسی، در این منطقه بوده است. «مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای حفظه الله»

تاریخ مبارزات اسلامی مردم گیلان پُر است از افتخارات گوناگون که اقشار مختلف مردم برای یاری دین خدا، به آنها دست یافته‌اند و در این مسیر زحمات بسیاری را متحمل شدند و بارها و بارها از جان و مال خود گذشتند تا اسلام عزیز محفوظ بماند.

در این میان هرگاه رهبری این نهضت‌های اسلامی با علمای راستین بوده و صدای عدالت خواهی و ظلم ستیزی از مساجد بلند شده است، کاخهای بیداد بیش از پیش به خود لرزیده‌اند و نیروهای اهریمنی تمام فکر و قدرت خود را بکار بسته‌اند تا مانع تحقق شعار استقلال و آزادی مردم باشند. البته همواره در طول تاریخ، مصاف حق و باطل بدین گونه بوده است و خواهد بود و هرگاه که صفحه تاریخ اسلام به سرخی گراییده است، نام شهیدی از تبار روحانیت اصیل بر تارکش حک شده است.

موسسه مطالعات مبارزات اسلامی گیلان در پی انجام رسالت خود یعنی فرهنگ سازی و احیاء هویت اسلامی و منطقه‌ای به بررسی تخصصی «مبارزات اسلامی مردم گیلان» از زمان مشروطه به بعد می‌پردازد.

در همین راستا کتاب «آیت الله العظمی شهید حاج ملامحمد خمایی» به بررسی جریان مشروعه‌خواهی گیلان و رهبر آن در نهضت مشروطه در مقابله با مشروطه‌خواهی سکولار،

اختصاص دارد که ابعاد مهم و مغفول مانده‌ای از مبارزات مردم گیلان را روشن می‌کند. این نوشتار که حاصل چندین سال کار علمی و تحقیقی مستقیم درباره موضوع مشروطه گیلان است پرده از واقعیاتی برمی‌دارد که بیش از یک قرن پوشیده مانده است و نویسنده توانسته است نوآوری‌ها و ابتکارات زیادی در کشف برخی ابهامات تاریخی و جواب‌گویی به شبهات موجود به خرج دهد و این تلاش گسترده و اجتهادی باعث غنا و استحکام اثر شده است.

هرچند که با توجه به منابع موجود درباره مشروطه و اینکه بسیاری از متون اصلی و قدیمی آن در فضای سکولار و ضد جریان صحیح تنظیم شده است، اینگونه نوشتن را همانند خلاف جریان آب شنا کردن، نموده است. بالاخره در مسیر تنظیم این کتاب از اسناد و مصاحبات بسیاری استفاده شد که جا دارد از تمامی کسانی که در تهیه و تنظیم این کتاب ما را یاری دادند تشکر نماییم. علی‌الخصوص از آقایان مجید شادپور برای کمک در مصاحبات، پیام محمدپور، سعید فلاح کهمن و داود امیری برای کارهای هنری و صفحه‌آرایی، حجت الاسلام محمدحسین روشن گیلوایی برای ویرایش اولیه و تطبیقی کتاب؛ حجت الاسلام مقداد داداشی برای انجام ویرایش فنی و تهیه نمایه کتاب.

در خاتمه «موسسه مطالعات مبارزات اسلامی گیلان»، دست‌یاری تمامی عزیزان را به گرمی می‌فشارد و آماده شنیدن نظرات، پیشنهادات و انتقادات سازنده شما می‌باشد و افراد علاقه‌مند به موضوعات مرتبط را به همکاری دعوت می‌نماید.

امیدواریم که توانسته باشیم گامی در راستای احیای فرهنگ اسلامی ایرانی برداریم و از خداوند متعال شفاعت این عالمان شهید را برای خود مسألت می‌کنیم.